



# Asteroid Madenciliğinin Hukuki Geleceği

*Birkaç yıl önce, Dünyamızın yakınlarından UW-158 adında bir asteroit geçti. Bu asteroidin haber değeri taşımasının en büyük sebebi tahmini 90 milyon tonluk bir Platinyum, Rodyum, Paladyum ve Osmiyum gibi nadir elementler içermesidir.*

5 Trilyon Dolarlık maden kargosu olan asteroidin 2,4 milyon kilometre ötemizden geçip gidecek olması; uzay madenciliği hakkındaki tartışmaları tekrar alevlendirdi.

*Asteroid madenciliğinin teknik yönü hakkında daha önce yayınladığımız geniş kapsamlı makalemizi [buradan okuyabilirsiniz](#).*

Öncelikle maden nedir?

Türk Maden mevzuatına göre madenin tanımı Maden Kanunu 2 nci maddede

belirtilmiştir :

*Madde 2 - Yer kabuğunda ve su kaynaklarında tabii olarak bulunan, ekonomik ve ticarî değeri olan petrol, doğal gaz, jeotermal ve su kaynakları dışında kalan her türlü madde bu Kanuna göre madendir.*

Kanunun şu anki haliyle, yer kabuğu ve su kaynakları ifadesine "Asteroid" veya "Gök cisimleri" ibaresi eklenmediği sürece asteroidlerden elde edeceğimiz herhangi bir madde maden sayılmayacaktır.



Benzer şekilde uluslararası metinlerde de yer kabuğunu/arza bağıllık ön plandadır. Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'nun 176 sayılı Madenlerde Güvenlik ve Sağlık Anlaşması 1 nci maddesinde :

### *Madde 1*

*1. 1. Bu Sözleşme'nin amaçları açısından maden aşağıdaki yerleri kapsar -*

*(a) özellikle aşağıda belirtilen faaliyetlerin gerçekleştirildiği, yüzeydeki ya da yer kabuğu altındaki mekânlar:*

*(i) bulunulan zemine mekanik müdahalelerde bulunarak, petrol ve gaz hariç olmak üzere maden aranması;*

*(ii) petrol ve gaz hariç olmak üzere maden çıkartılması;*

*(iii) çıkartılan materyalin, kırma, öğütme, yoğunlaştırma ya da yıkama dâhil çeşitli*

*şekillerde hazırlanması ve*

*(b) yukarıda (a) maddesinde atıfta bulunulan faaliyetlerle bağlantılı olarak kullanılan her tür makine, donanım, cihaz, şantiye, binalar ve mühendislik yapıları.*

Asteroid Madenciliğinin ve tanımının hukuksal çerçevesi diğer Uzay Hukuku konuları gibi henüz net şekilde çizilmemiştir. Doktrindeki tartışmalar özellikle konunun MÜLKİYET HAKKI üzerinde yoğunlaşmaktadır.

1) Uzaydaki bir asteroide nasıl sahip olurum? Ev satın alır gibi TAŞINMAZ MÜLKİYETİ mi yoksa otomobil vd. satın alır gibi TAŞINIR MÜLKİYETİ mi tesis edilmelidir?

2) Ya da uzayda bir asteroide sahip olabilir miyim ?

Konu hakkındaki ilk uluslar arası metin, daha önceki yazılarımızda da bahsettiğimiz 1967 yılında imzalanan ve Türkiye'nin de taraf olduğu "Ay Ve Diğer Gök Cisimlerini Dahil, Uzayın Keşif Ve Kullanılmasında Devletlerin Faaliyetlerini Yöneten İlkeler Hakkında Anlaşma" nam-ı diğer, Dış Uzay Antlaşmasıdır.

Birleşmiş Milletler nezdinde tesis edilen bu anlaşma ile getirilen ilkelerden "Kullanma Serbestisi" uzay ve gök cisimlerinin keşfi ve araştırılmasına ilişkindir. Anlaşmanın bir diğer önemli ilkesi olan "İnsanlığı Ortak Malvarlığı" prensibi uzayın insanlığın iyiliği için araştırılması ve kullanımını öngörmektedir.

Anlaşmanın 2 nci maddesi: "Ay ve diğer gök cisimleri dahil olmak üzere Dış uzay egemenlik iddia edilerek, işgal edilerek ya da başka bir tür hareketle hiç bir ulus tarafından sahiplenilemez." hükmü getirmiştir.

1950lerde başlayan Uzay Yarısı'nda Sovyetler Birliği ile Amerika Birleşik Devletleri öncülüğünde hayata geçirilen bu anlaşma ile taraf herhangi bir devlet uzayda egemenlik tesis edemeyecektir. Yarıştaki muhtemel galip devletin Ay ve diğer gök cisimlerinde hak iddiasının önüne geçmek niyetiyle bu girişim başlatılmıştır. İlgili 2 nci madde kapsamındaki yasağın bu yüzden sadece devletleri bağladığı ve egemenlik tesisini yasakladığı, tüzel kişiliği haiz şirket vb.leri kapsamadığı doktrinde öne sürülmektedir. Yani bu görüşe göre; Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak madencilik yapamayacak olmamıza karşın Kozmik Anafor Madencilik Anonim Şirketi olarak madencilik yapabileceğiz.

## EK-I PROSEDÜRÜ

ÇED Başvuru Dosyası ile Bakanlığa başvurulur.
Komisyon oluşturulur ve ÇED sürecinin başladığı halka duyurulur.
Kapsam ve format belirleme için komisyon üyelerine yazı
Halkın Katılım Toplantısı (10 gün )
ÇED Raporu için Özel Format hazırlanır.(Format Bedeli 3 ay)
ÇED Raporu Bakanlığa sunulur(18 ay). Halkın görüşüne açılır.
İnceleme – Değerlendirme Toplantıları(10 iş günü)
Nihai ÇED Raporları sunulur. Halkın görüş ve önerilerine açılır.(10 gün)
ÇED Olumlu veya ÇED Olumsuz kararı verilir. (Yatırıma başlama süresi 7 yıl)

Ülkemizde (ve tüm ülkelerde), bir alanda madencilğe başlamanın uzun ve bitmek bilmeyen prosedürleri vardır.

Bu noktadan yola çıkarak ABD’de kurulan Deep Space Industries isimli şirket 2015 yılında ilk asteroitini yakalamayı, 2016’da Dünya’ya ilk örneklerini getirmeyi ve 2023 yılında aktif asteroit madencilğine geçmeyi planlıyor.

Diğer bir girişim de ilk lansmanını 2015’te yapan, Google’ın kurucusu Larry Page ve CEO’su Eric Schmidt tarafından finanse edilen, yönetmen James Cameron gibi ünlü bilim kurgucular tarafından danışmanlık yapılan, ve Eric Anderson ve Peter Diamandis gibi milyoner uzay girişimcileri tarafından kurulmuş olan Planetary Resources şirkettir.

Bu şirketler, Amerikan Anayasası 10 uncu ek madde “Anayasa tarafından Birleşik Devletlere verilmeyen, veya Anayasa tarafından eyaletlere yasaklanmayan yetkiler, eyaletlere veya halka aittir.” hükmüne istinaden asteroid madencilği hakları olduklarını iddia etmektedir.



Fakat bu görüşte olmayan; Dış Uzay Antlaşmasının 2 nci maddesinin geniş yorumlanarak sadece Devletler değil gerçek ve tüzel kişiler için de kısıtlayıcı olduğunu öne süren hukukçular da mevcut.



*200 yıl önce yaşanan "altına hücum" furyasının çok büyük bir benzeri, önümüzdeki 50 yıl içinde asteroid madenciliği alanında kaçınılmaz biçimde yaşanacak.*

Amerikan vatandaşı Greg Nemitz 2001 yılında EROS isimli asteroidin kendisi adına tescil edildiğini öne sürerek, EROS'a keşif aracı gönderen NASA'ya "Park Ücreti Faturası" göndermiştir. Mahkemeye taşınan uyuşmazlıkta Amerikan Mahkemesi tarafından verilen karar Dış Uzay Antlaşmasının 2 nci maddesine atıf yaparak kimsenin dış uzay objelerini sahiplenemeyeği ve de davacı Greg Nemitz'in EROS üzerinde mülkiyet hakkını ispatlayamadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

Uzay Hukuku, üzerinde konsensus oluşmamış bir alandır. 1400lerde yeni keşfedilen Amerika'da yaşanan ALTINA HÜCUM benzeri bir ASTEROİDE HÜCUM yaşayacağız gelecekte. Ve bu gelecek çok yakında gerçekleşecek. Amerika'nın keşfinden sonra başlayan Portekiz ve İspanyol koloni paylaşımı savaşlarının bir benzerini bu yakın gelecekte ABD ve olası bir diğer uzay gücü devlet (Rusya veya

Çin) arasında da yaşanacaktır.

İlk hücum, Papa VI. Alexander'ın araya girmesi sonucunda iki ülke arasında imzalanan 7 Haziran 1494 tarihli Tordesillas Antlaşması ile keşfedilen bölgelerin İspanya ile Portekiz arasında paylaşılması sureti ile kısmen çözülmüştü.

Bu yeni kozmik hücumda da uluslar arası hukuk tarafından yukarıdaki doktrinel tartışmalar ışığında çözüm getirilecektir.

Cevaplanması lazım asıl soru, çıkar çatışmalarını bir kenara bırakarak tüm insanlık adına kozmik adımlar atıp atamayacağımız olacaktır.

Yavuz Tüğen